

Svar på høring 25/33

Generelle betraktninger:

Backe er del av det organiserte arbeidslivet, som medlem i Entreprenørforeningen Bygg og Anlegg under NHO Byggenæringen.

Backe mener grunnleggende prinsipielt at arbeid med kontraktsbestemmelser, kvalifikasjonskrav og tildelingskriterier bør organiseres som partssammensatt arbeid der oppdragsgivere og leverandører møter myndighetene.

For Backe er arbeidet med bærekraftig forretningspraksis og etisk handel fundamentert i vårt verdigrunnlag og tydeliggjort i konsernets strategi. Backe er siden 2021 medlem av Etisk Handel Norge og vant Etisk Handel Norge prisen for 2024.

Backe stiller seg positive til direktoratets formål, slik vi leser det, å fremme grunnleggende menneskerettigheter i alle anskaffelser.

Grunnleggende mener Backe at samarbeid, deling og felles prosjekter er det viktigste virkemidlet for å oppnå konkrete resultater i arbeidet med bedring av grunnleggende menneskerettigheter. UN Global Compact Denmark kommenterer dette slående i sin DD-rapport for bygg og anlegg med; «You can not do this one company alone”.

I mai 2025 ble det avholdt medlemsmøte i Etisk Handel Norge for medlemmer innen bygg- og anleggsnæringen. I møtet ble en egen undersøkelse gjennomført av studenter ved Oslo Met på oppdrag for Etisk Handel Norge presentert. Undersøkelsen konkluderer bla. med at arbeidet er krevende grunnet komplekse verdikjeder og lite tilgjengelig informasjon. Undersøkelsen konkluderer med satsning på samarbeid og koordinert arbeid med risiko, deling av systemer og redegjørelser.

Dette understreker Backes hovedpoeng. Dette er et krevende område, med lite sporbarhet og lav modenhet i internasjonale verdikjeder. Forslaget som DFØ har sendt på høring tar ikke innover seg dette, og inneholder plikter og sanksjoner som går langt utover det som er innarbeidet i norsk lovgivning.

Krav i kontraktsvilkår som går vesentlig ut over kravene i åpenhetsloven, med påfølgende sanksjonering er ikke forholdsmessig - gitt kompleksitet, ressursbehov og reel mulighet til innsikt.

Vil sanksjoneringen kunne redusere grad av åpenhet ved at leverandører unngår å beskrive kategorier der innsikten i leverandørkjeder er lav? KPMG-rapporten bestilt av regjeringen peker på denne utfordringen.

Backe ber DFØ enten revidere dokumentsettet generelt eller etablere ulike versjoner som forholdsmessig samsvarer med innkjøpsrealiteter i de ulike næringene. Forslaget bør ikke anbefales for bygg- og anleggsoppdrag, slik det nå er utformet. En anbefaling fra DFØ bør utarbeides og forankres hos oppdragsgiversiden og leverandørsiden

Nedenfor følger Backes tilbakemeldinger på de konkrete forslagene.

Oppdatering av kontraktsvilkårene:

Vi viser til følgende formulering; *«På grunn av risikoen for alvorlige brudd på grunnleggende menneskerettigheter som kan skje allerede fra starten av avtaleperioden, skal alle leverandører ha en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger på plass ved kontraktsinngåelse. Fristen på seks måneder er derfor fjernet.»*

Backe vil presisere at i de fleste byggeprosjekt vil hverken alle underleverandører, produkter eller løsninger være endelig besluttet ved oppstart av arbeidene. Dette medfører at det ikke vil være mulig å gjennomføre aktsomhetsvurderinger der produkter ikke er kjent. I en rekke offentlige oppdrag utvikles prosjektet sammen mellom oppdragsgiver og leverandør/entreprenør, og enkelte produkter kan velges fortløpende. Kontraktsvilkår må tilpasses denne realiteten.

Forslag til kvalifikasjonskrav og tildelingskriterium om sporbarhet i leverandørkjeden

Vi viser til følgende formulering; *«Formålet med kvalifikasjonskravet om sporbarhet i leverandørkjeden er å sikre at oppdragsgiver er informert om hvor produktene som anskaffes, er tilvirket»*

Backe vil presisere – og dette er svært viktig for vår tilbakemelding på detaljerte kontraktsvilkår og kvalifikasjonskrav – at innkjøp av tjenester og produkter i bygg og anleggsvirksomhet er ekstremt omfattende. Innkjøp i bygg og anlegg struktureres ofte i innkjøpskategorier, slik som eksempelvis (og ikke uttømmende):

- Rør og VVS
- Elektro
- Solceller
- Ventilasjon
- Automasjon
- Mur
- Maling
- Dører og vinduer
- Glass og fasade
- mm.

Innenfor de fleste av de ovennevnte innkjøpskategorier er omfanget av sammensatte produkter stort, og mange av de sammensatte produktene har stort antall komponenter med selvstendige, kompliserte og lange leverandørkjeder. Prosjekter er unike og oppdragsgiver velger løsninger og produkter ift. bygget eller anleggets formål.

Backe og Statsbygg har gjennom 2 år samarbeidet med den internasjonale produsenten Grundfos i å analysere sammensetningen av deres pumpe Magna 3. Grundfos har hittil avdekket at de har 138 direkteleverandører med (slik de frem til nå vet) 298 komponenter. Innsyn i underliggende leverandørledd begrenses av avtalevilkår som av beskyttende hensyn skal hindre kunden (Grundfos) i å få kunnskap om underleverandørenes forretningshemmeligheter. Dette innebærer konkret at INGEN, ikke en gang eier av pumpen selv, kjenner de komplette leverandørkjedene.

Videre har Backe våren 2025 gjennomført studiereise til 4 leverandører av ulike produkter i Tyskland og Sveits. Konklusjonen fra besøkene er at produsentene har begrenset innsikt i sine leverandørkjeder, da lovgivning legger til grunn at virksomheter omfattet av regelverket (eksempel

den tyske Lieferkettensorgfaltspflichtengesetz og CSDDD) ikke har krav om kartlegging og oppfølging under første leverandørledd.

For Backe er det åpenbart at store tyske konsern ikke vil prioritere å endre sin praksis grunnet norske leverandørkrav. Dette må DFØ hensynta i sine forslag til kontraktsvilkår, spesielt sanksjoner. Det er ikke realistisk å ha full innsikt i alle underliggende leverandørledd for alle produkter.

Tilsvarende som vist til ovenfor vil det knyttet til punktet «Forslag til tildelingskriterium om levelønn og leveinntekt» være umulig å kontrollere levelønn til bunns i alle leverandørkjeder.

Anbefalte kontraktsvilkår og formulering av kontraktsvilkårene:

Her vises til spesifisering av en rekke føringer. Er det ikke tilstrekkelig med reguleringen i åpenhetslovens §3b)?

Backe forstår ikke punktet «*Redegjørelsen for aktsomhetsvurderinger skal være offentliggjort ved kontraktsinngåelse.*» Dette er vel tilstrekkelig regulert av åpenhetsloven. Å endre frister for redegjørelse ift. fristene i åpenhetsloven forstår ikke Backe behovet for, og et slikt krav er også praktisk umulig å etterleve.

Vedr. punktet «En eller flere offentlig tilgjengelige policys vedtatte av styret» synes Backe krav til retningslinjer som beskrevet i åpenhetsloven er tilstrekkelig.

Vedr. punktet «*Styret skal regelmessig følge opp rapportering om aktsomhetsvurderinger og iverksette egnede tiltak*» virker dette lite hensiktsmessig. Dette kravet bør begrenses til regelmessighet som beskrevet i åpenhetslovens §4.

Vedr. følgende formulering under bokstav c; «*stanse aktiviteter som forårsaker eller bidrar til negativ påvirkning i egen virksomhet eller i leverandørkjeden*», er det alltid riktig å stanse aktiviteter eller avslutte leverandørforholdet? Stans bør ikke være minimumskrav.

Vedr. formuleringen «*fremme innkjøpsmetoder...*» fremstår dette punktet som utydelig, spesielt som minimumskrav.

Vedr. punktet «*etablere handlingsplaner i samråd med berørte interessenter og rettighetshavere eller deres representanter.*» fremstår dette som urimelig og lite forholdsmessig knyttet til innkjøpsmønsteret i bygg og anlegg. Bør tas ut som minimumskrav.

Vedr. følgende formulering under bokstav d; «*Informere berørte interessenter og rettighetshavere om rutiner for...*» er dette på lignende måte urimelig og uforholdsmessig. Krav om informasjon bør samsvare med åpenhetsloven og ikke oppstilles i kontraktsvilkår som minimumskrav.

Vedr. punkt 3 om sanksjoner mener Backe at disse, gitt redegjørelsen ovenfor, er urimelige og uforholdsmessige. Da ingen i bygg og anleggsnæringen evner å spore leverandørkjeder helt ned til lave leverandørledd og råvareuttak kan ikke DFØ legge til grunn slike sanksjonsmekanismer. Både stans, dagbot og heving er sterkt uforholdsmessig gitt reelle muligheter til komplett etterlevelse, og brukt på feil måte vil bestemmelser som dette kunne medføre økt konfliktnivå og økte byggekostnader. Backe stiller spørsmål til om det er myndighetene sin hensikt.

Anbefalt kvalifikasjonskrav (1)

Dokumentasjon

Vedr. formuleringen «*Virksomheter som ikke er omfattet av åpenhetsloven, skal redegjøre for aktsomhetsvurderinger i tråd med åpenhetsloven § 4 a-f.*» virker det uforholdsmessig og urimelig at virksomheter som ikke er omfattet av loven skal redegjøre for en aktivitet (aktsomhetsvurderinger) de ikke er forpliktet til. For leverandører som ikke er omfattet av loven stiller Backe følgende krav i våre innkjøpskontrakter:

Leverandør som ikke er omfattet av åpenhetsloven plikter, på Backes forlangende, å levere informasjon om varekjøp og leverandørkjeder.

Vi opplever at dette er et balansert krav, som sammen med Backes arbeidsprosesser gir ønsket tilnærming til bærekraftig forretningspraksis. Et krav som formulert i forslaget vil sannsynligvis gjøre at enkelte mindre arbeidsgivere ikke vil risikere å gi tilbud. Dette vil kunne medføre vanskeligheter for den enkelte mindre bedriften, samtidig som begrenset konkurranse vil medføre økning av byggekostnadene. Kommentaren over er også svar på spørsmål nederst i tabellen.

Anbefalt kvalifikasjonskrav (2)

Vedr. formuleringen «*Enkelte industrier og bransjer har utviklet høy grad av sporbarhet. Etter matinformasjonsforskriften, skal blant annet frukt, grønnsaker og ferdigforpakkede matvarer være merket med opprinnelsesland og diverse andre krav til sporbarhet i leverandørkjeden.*», så slutter Backe seg til denne betraktningen.

Når det gjelder bygg- og anleggsvirksomhet har vi ovenfor forsøkt å begrunne hvorfor det ikke er forholdsmessig med krav til sporbarhet for det ekstreme omfanget av sammensatte og komplekse produkter. Bygg og anlegg er med sine 400.000 ansatte Norges største fastlandsnæring. Dette utgjør også svaret på spørsmål 1 – det vil si NEI.